Visitationstal vid prostvisitation i Vaksala församling 15–17, 20 september 2026

Under tre intensiva dagar har jag haft glädjen att på Ärkebiskop Martin Modéus uppdrag visitera Vaksala församling. Syftet med en visitation är, förenklat uttryckt, att ta tempen på församlingsarbetet. Svenska kyrkan är ju en episkopal kyrka och visitationer är ett uttryck för detta då de är ett sätt för biskop och stift att utöva tillsyn av församlingarna och att främja deras arbete. Vidare är visitationer ett lärande. Delegaterna från stiftet får ökad insyn i och kunskap om församlingarnas arbete och församlingarna får med jämna mellanrum en blick utifrån som kan vara en hjälp att utveckla församlingsarbetet. Den kunskap stift och biskop samlar på sig kan sedan komma andra församlingar till del. På så vis blir hela den kropp som är kyrkan starkare.

Mitt intryck av Vaksala församling 2026 är mycket gott. Jag upplever att församlingen präglas av öppenhet, trygghet, entusiasm i uppdraget att vara kyrka, mångfald i uttryck och verksamheter och en vilja och medvetenhet att ha Kristus i centrum. Ett mycket gott tecken på allt detta var den upptaktskväll vi fick vara med om på tisdagskvällen. Då samlades anställda och volontärer från hela församlingen till vad man skulle kunna beskriva som en trevlig kväll. Att vi som kom utifrån också upplevde detta som en trevlig kväll vittnar om just den öppenhet och trygghet som jag tycker mig se i Vaksala församling.

Andra tecken på detta är t.ex. den självklarhet med vilken konfirmander, deras föräldrar, äldre ungdomar, anställda och förtroendevalda samlades till mässa i Salabackekyrkan på onsdagskvällen. Medan vi innan gudstjänsten hade ett samtal om kyrkorummet släntrade folk in från höger och vänster, fann sig väl till rätta och när gudstjänsten började var lokalen välfylld och vi fick en fin stund tillsammans. Jag tänker att enkelheten och självklarheten som präglade den kvällen vittnar om en grundtrygghet och tillit till varandra som är mycket värdefull och som skapar en god jordmån där evangeliet kan gro.

I församlingen finns tre fina kyrkorum som på olika sätt och av olika skäl formar olika typer av verksamheter och gudstjänstliv. Den nyligen renoverade Vaksala kyrka står för tradition, högtidlighet och historiska kulturvärden, även om det också där sker vissa modifieringar för att kyrkorummet ska fungera väl i samtiden. Årstakyrkan är i stor utsträckning barnens kyrka, men där finns också mycket annat att glädja sig över: musikgudstjänster, meditationer m.m. Där medför lokalernas flexibilitet goda möjligheter att variera verksamheten. I Salabackekyrkan finns bl.a. en lång tradition med Sinnesrogudstjänster, men det är också något av ungdomarnas kyrka, inte bara i församlingen utan i hela Uppsala. Gudstjänstutbudet i församlingen präglas av mångfald både vad gäller uttryck, platser och tider.

Vad gäller undervisningen i församlingen så tycks den präglas av en stor medvetenhet om samhällets förändringar och hur detta påverkar barn, familjer och unga. Visitationens tema ”Det oförutseddas möjlighet” är här lätt att knyta an till: nya behov och nya strömningar i samtiden ger upphov till ny pedagogik. Roligt att se är också att ni lyckas hålla ihop det som ibland kallas relationslinjen på ett bra sätt. I församlingen finns goda möjligheter att få en relation till kyrkan i mycket ung ålder för att sedan behålla den åtminstone upp till 20-årsåldern, vilket är mycket bra.

Det diakonala arbetet i församlingen präglas också det av mångfald. Församlingens önskan att se och hjälpa människor med problem av olika slag är påtaglig. Det finns också en god önskan och strävan efter öppenhet och tillgänglighet som tyvärr rimmar illa med hur samhället ser ut.

Av säkerhetsskäl tvingas vi sätta gränser för människor trots vi egentligen inte vill det. Vi kanske till och med tycker att det går emot det kristna budskapet. Detta behöver hanteras på två fronter: dels behöver församlingen se över sina rutiner och arbetssätt, dels behöver man sannolikt också ta hand om den sorg och frustration som följer av att inte fullt ut kunna vara den öppna famn för människor som man vill vara.

Till det diakonala arbetet får vi också räkna Svenska kyrkans familjerådgivning som organisatoriskt hör hemma i församlingen, även om verksamheten bedrivs på annat håll. Faktum är att familjerådgivningen och dess två rådgivare betjänar alla församlingar i Uppsala kommun, vilket medför att kön emellanåt är ganska lång. Därför är det glädjande att Uppsala pastorat skjuter till ytterligare 25% av en tjänst framöver till denna viktiga och efterfrågade verksamhet.

På tal om frustration som jag nämnde tidigare blev jag lite förbluffad när vi i samtalet om församlingens volontärarbete först konstaterade att det finns över 100 volontärer i församlingen, vilket ju är en fantastisk siffra, för att sedan få höra: ”vi måste få fler volontärer!” Det tycks alltså finnas en frustration över att mycket inte blir gjort, trots att det finns personal och över 100 volontärer. Här är det något som inte riktigt går ihop och jag har funderat några dagar över vad som kan ligga bakom denna känsla av frustration.

Det kan vara så att ni är så duktiga på att se omvärldens behov att ni vill möta dem alla och att ni därför ständigt lever med en känsla av otillräcklighet. Det är inte så ovanligt i kyrklig verksamhet att man alltid vill göra mer. Om det är så behöver ni kanske jobba med att hitta ett ”good enough-läge”. Ingen kan göra allt. Eller så är det kanske så att ni inte nödvändigtvis vill göra mer, men åtminstone vill behålla alla verksamheter ni haft trots att personalstyrkan minskat på senare år samtidigt som befolkningen ökat. Det är ju en omöjlig ekvation att få ihop. Också här kan det vara behjälpligt att hitta ett ”good enough-läge”.

Eller så är det så att strukturen för volontärverksamheten behöver ses över så att resurserna används på ett annat sätt? Om ni gör det kan ni kanske också passa på att titta lite på hur personalorganisationen ser ut? Ni har en ganska komplex matrisorganisation som har rötter som går tillbaka till 90-talet. Det är inte säkert att det är det optimala sättet att organisera arbetet år 2026. Som visitator har jag att lämna efter mig tre uppföljningspunkter efter genomförd visitation och detta blir den första: *att utveckla strukturerna för församlingsarbetet vad gäller anställda och volontärer.*

Visitationens tema är som jag sa tidigare ”Det oförutseddas möjlighet”. Det handlar om att vara kyrka i en föränderlig tid. Ibland förändras samhället snabbt vilket gör att församlingar behöver ställa om. Av kända skäl har t.ex. kyrkan på senare år tvingats arbeta med kris- och beredskapsfrågor på ett nytt sätt. Alla samhällsförändringar sker dock inte snabbt, jag tänker t.ex. på Uppsalas expansion som pågått under ganska många år och som alltjämt pågår. I Vaksala församling har nya ganska stora bostadsområden vuxit fram där det största är Lindbacken. Hade detta skett för 50–60 år sedan hade det sannolikt byggts en kyrka i Lindbacken, men nu är det inte så. Därför behöver vi hitta nya sätt att vara kyrka för de som bor och vistas i Lindbacken.

När församlingsrådet träffades i onsdags gjorde vi en presentationsrunda där man bl.a. fick berätta var man bodde. De allra flesta bodde i Årsta eller Salabacke, någon i Slavsta och några på landsbygden öster om E4:an. Men Lindbacken fanns inte representerat och det kan ju

finnas många orsaker till det, men risken finns att ”nya Vaksala” om vi kallar det så blir en vit fläck på församlingens karta. Min andra uppföljningspunkt blir därför: *att utreda möjligheterna till kyrklig närvaro i Lindbackenområdet.* Även om resurserna är begränsade kunde man tänka sig en barngrupp/barnkör/samtalsgrupp/handarbetskafé eller något annat i en hyrd lokal i Lindbacken.

I mötet med församlingsrådet mötte jag också väldigt påtagligt en glädje och stolthet över att vara förtroendevald i Vaksala församling. Man är glad för sin församlingsherde, man är glad för den verksamhet som utförs av personal och volontärer och man är glad för sina kyrkor och den öppenhet och varma atmosfär som präglar församlingen och som skapar trivsel. Men som i alla församlingsråd i Svenska kyrkan finns också här en liten frustration över församlingsrådets roll. Frågan är vad man ska göra när man beslutat om församlingskollekterna. Finns det något mer att ta tag i?

Här vet jag att saker är på gång, t.ex. har församlingsrådet fått på sitt bord att jobba vidare med volontärfrågor. Detta är utmärkt. För att det på sikt ska vara roligt och meningsfullt att vara med i församlingsråd så behöver man ha något kul att göra, om jag utrycker mig enkelt. Min tredje och sista uppföljningspunkt blir därför: *att utveckla och tydliggöra församlingsrådets roll.* Här behöver man jobba på flera fronter: församlingsrådet behöver fundera på vad man skulle vilja göra; var finns energin och engagemanget? Kyrkorådet behöver fundera på vad som kan vara lämpligt att delegera till församlingsrådet. Och församlingsherden har i sin roll som nyckelperson en viktig funktion i att se och bedöma vad som skulle kunna fungera just i Vaksala församling.

Det finns förstås mycket mer att säga om församlingslivet i Vaksala; om musiken, körerna, Josefsbröderna, prästgårdsparken, tisdagarna i VKC m.m, men jag stannar här. Jag vill rikta ett varmt tack till alla jag mött under dessa visitationsdagar, ingen nämnd och ingen glömd. Ni är ett fint gäng och jag önskar er allt gott i ert fortsatta arbete att göra Guds rike synligt där ni är satta att leva och verka. Tack!